

Joanna Kłodkowska

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

XII LETNIA SZKOŁA MŁODYCH ANDRAGOGÓW

Zielona Góra, 24-27 maja 2010

Na Uniwersytecie Zielonogórskim w dniach od 24 do 27 maja 2010 roku odbyła się XII Letnia Szkoła Młodych Andragogów (LSMA), której, od początku jej istnienia, naukowym kierownikiem jest profesor Józef Kargul. Tegoroczna edycja odbyła się pod patronatem Zespołu Pedagogiki Dorosłych Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, a jej organizatorami był Zakład Animacji Kultury i Andragogiki oraz Zakład Pedagogiki Społecznej Wydziału Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego przy współpracy z Dolnośląską Szkołą Wyższą we Wrocławiu. Głównym celem Szkoły jest stworzenie przestrzeni do spotkań młodych naukowców z wybitnymi postaciami polskiej nauki. W tym roku byli to profesorowie z takich uczelni jak: Uniwersytet Zielonogórski, Dolnośląska Szkoła Wyższa, Górnośląska Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika i Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi.

Chciałam odejść od tradycyjnej formuły sprawozdawczości, podjęłam więc próbę przedstawienia tego, co wydarzyło się w ramach XII LSMA, korzystając z propozycji Piotra Sztompki. Badacz, zachęcając czytelników do analizowania wybranego przez siebie społeczeństwa pokazuje, jak można tego dokonać na przykładzie rodziny i drużyny piłkarskiej. Zachęcona przez autora Socjologii podjęłam próbę ujęcia zbiorowości uczestników XII LSMA jako społeczności, która tworzy się wokół tego wydarzenia. Uwzględniłam przy tym siedem proponowanych przez badacza sposobów widzenia, perspektyw, mogących posłużyć jako soczewki do poddania refleksji społeczności tworzonej przez uczestników Szkoły.

Piotr Sztompka pisze o siedmiu punktach widzenia tego, czym jest społeczeństwo. Perspektywy te oddają jego istotę, są komplementarne i sprawiają, że grupa społeczna staje się bytem wielowymiarowym, wieloaspektowym, istniejącym na

wyszczególnionych siedmiu poziomach¹. Jest traktowana jako „swoisty rodzaj rzeczywistości, która manifestuje się w najrozmaitszy sposób w zbiorowościach najrozmaitszej skali”². Pierwszy punkt widzenia jest nazwany demograficznym. Jest to perspektywa najbardziej konkretna, najbliższa potocznemu myśleniu, w której zwraca się uwagę na to, że społeczeństwo jest populacją, wielością, zbiorem jednostek. Drugi, określony mianem grupowego, podkreśla zintegrowanie jednostek w całości, spoiste zbiorowości. Trzeci punkt widzenia – systemowy – traktuje społeczeństwo jako powiązany układ pozycji, statusów i ról im przypisanych. Czwarty – strukturalny – ujmuje społeczeństwo jako sieć relacji międzyludzkich, form, schematów odnoszenia się do siebie. W piątym – aktywistycznym (interakcjonistycznym) – społeczeństwo jest konglomeratem zorientowanych na siebie działań jednostek, natomiast w szóstym – kulturalistycznym – analizowane pojęcie jest traktowane jako „matryca podzielanych przez zbiorowość znaczeń, symboli i reguł odciskających piętno na ludzkich działaniach”³. Zgodnie z siódmym zdarzeniowym (polowym) punktem widzenia społeczeństwo jest tu ujmowane jako nieustannie zmienne, płynne pole pełne zdarzeń społecznych, w którym jednostki podejmują działania względem siebie. Działania te są kulturowo i strukturalnie ukierunkowane, a ich skutkiem jest modyfikowanie i wytwarzanie grup, systemów społecznych, struktur i kultury, będących tłem działań podejmowanych w przyszłości. Ujęcie zdarzeniowe sprawia, że społeczeństwo nie „istnieje”, lecz „staje się” ciągle na nowo⁴.

Pierwsza perspektywa, demograficzna, uwypukla takie dane, jak: liczebność grupy, wiek jej członków, płeć oraz inne cechy, na przykład: wzrost, waga, kolor włosów, stopień wykształcenia. Liczebność społeczeństwa XII LSMA była płynna ze względu na jej otwarty charakter. Fluktuacja samych oficjalnych uczestników, czyli mistrzów organizujących Szkołę, zaproszonych profesorów oraz młodych andragogów była niewielka. Ktoś później dojechał na miejsce obrad, ktoś inny musiał wcześniej wyjechać, jednak były to przypadki marginalne. Demograficzna płynność związana była raczej z pojawianiem się i znikaniem obserwatorów z zewnątrz – studentów i pracowników uniwersytetu. Ich przepływ w tym roku był zmniejszony w porównaniu z ubiegłymi latami, co, jak mniemam, wynikało ze zmiany miejsca obrad, które odbywały się w budynku Wydziału Matematyki, Informatyki i Ekonomii UZ, co z kolei ograniczyło dostęp osób zainteresowanych z Wydziału Pedagogiki Socjologii i Nauk o Zdrowiu do działań podejmowanych w ramach LSMA. Jeśli chodzi o wiek uczestników, to wszyscy byli młodzi, jak to przewiduje reguła Szkoły. Wszyscy mieli co najmniej wyższe wykształcenie. Reszty danych nie udało mi się

¹ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2007, s. 32-33.

² *Ibidem*, s. 29.

³ *Ibidem*, s. 32.

⁴ *Ibidem*.

zarejestrować, ponieważ w momencie uczestniczenia w wydarzeniu wydawały się nieistotne.

Perspektywa druga, grupowa, podkreśla swoiste więzi łączące członków społeczeństwa tworzących LSMA. Jest to przede wszystkim więź intelektualna odczuwana przez uczestników Szkoły, szczególnie jej stałych bywalców, tworzących rodzaj intelektualnej wspólnoty skupionej wokół nauki uprawianej przez państwa profesorów Kargulów. Jest to także więź sentymentalna łącząca uczestników i zaproszonych profesorów z twórcami LSMA, co zostało wyrażone przez profesor Elżbietę Górnikowską-Zwolak oraz profesor Hannę Solarczyk-Szwec, które, opowiadając o fragmentach swoich naukowych biografii, umieszczały w nich spotkania z profesorem Józefem Kargulem oraz jego rolę w swojej badawczej drodze. Sentymentalna więź łączy także, jak myślę, młodych andragogów, szczególnie wielokrotnych uczestników Szkoły, którzy spotykając się raz do roku w tym gronie, snują opowieści w czasie przerw na kawę i w Kawiarni pod Aniołami o tym, co się z nimi działo przez miniony rok.

Trzecia perspektywa, systemowa, odnosi się do postrzegania społeczeństwa jako powiązanego układu pozycji i ról, które są niezależne od pełniących je konkretnych osób⁵, czyli w przypadku naukowych spotkań młodych andragogów są to: profesoria i zaproszeni mistrzowie, władze uczelni (w tym roku były to prof. Wielisława Osmańska-Furmanek – Prorektor ds. Jakości Kształcenia Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz prof. Bogusława Dorota Gołębiak – Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą Dolnośląskiej Szkoły Wyższej), organizatorzy: sekretarz (dr Marcin Szumigraj), redaktorka naukowa *Dyskursów młodych andragogów* (dr Małgorzata Olejarz), organizatorka wycieczki edukacyjnej (dr Sylwia Słowińska), która w tym roku umożliwiła uczestnikom zobaczenie Schule für Niedersorbische Sprache und Kultur oraz Muzeum Serbów Łużyckich w Cottbus, młodzi andragodzy – stali bywalcy i entuzjaści oraz nowi uczestnicy, przypadkowi lub nieprzypadkowi obserwatorzy.

Z czwartej perspektywy – strukturalnej – społeczeństwo XII LSMA to sieć relacji pomiędzy pozycjami i rolami odgrywanymi przez członków społeczności młodych andragogów, schematów odnoszenia się ludzi do siebie, na przykład relacje: mistrz – uczeń, organizator – uczestnik, założyciel Szkoły – zaproszony profesor, przedstawiający referat – zabierający głos w dyskusji, wzajemne relacje uczestników gry symulacyjnej: Posiedzenie członków kolegium redakcyjnego.

Piąta perspektywa – aktywistyczna (interakcjonistyczna) – skupia się na „życiu społeczności”, na zbiorze działań podejmowanych przez jej członków⁶. Aktywność

⁵ *Ibidem*, s. 33.

⁶ *Ibidem*, s. 34.

ta ma charakter, jak sędzę, działań społecznych, czyli takich, w których, jak pisze P. Sztompka, bierze się „pod uwagę rzeczywiste lub spodziewane reakcje partnera i jest nieustannie modyfikowane w zależności od takich reakcji”⁷. Centralnymi działaniami społecznymi podejmowanymi przez członków społeczeństwa XII LSMA było branie udziału w obradach. Obrady składały się z poszczególnych aktywności, takich jak między innymi: słuchanie referatów profesorów i młodych uczestników, czy udział w warsztatach, dyskusjach i grach symulacyjnych. Społeczny wymiar działaniom nadawało podejmowanie przez referentów i dyskutantów próby sprośtania oczekiwaniom odbiorców występu i odpowiedzi na ich reakcje. Jeśli chodzi o wystąpienia zaproszonych gości, profesorów, to ich działania, zgodnie z oczekiwaniami, przyjmowały kształt naukowej autobiografii lub prezentacji fragmentu eksplorowanego przez siebie obszaru badawczego. W ten sposób mistrzowie tworzyli przestrzeń uczenia się skierowaną do młodych andragogów. Owa przestrzeń była wypełniona przez mistrzów następującymi treściami: wykład inauguracyjny XII LSMA, jako przedstawicielka współorganizatora – Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, wygłosiła prof. Bogusława Dorota Gołębniak. Pani profesor zastanawiała się nad odpowiedzią na pytanie: czy andragogika musi się przejmować przynależnością do dyscypliny, jaką jest pedagogika? W wystąpieniu zajęła się problemem przejścia andragogiki od subdyscypliny traktowanej jako „gorsza droga dla tych, którzy mieli pod górkę i nie zdążyli skorzystać z »normalnych« ścieżek edukacyjnych” do stawiania się liderem wśród dyscyplin nauk społecznych. Nakreśliła także kontekst zmiany pozycji andragogiki: paradygmatyczne przesunięcie od nauczania do uczenia się, uczenie się jako sposób życia w społeczeństwie opartym na wiedzy, „wybuch” badań w andragogice, rozkwit andragogicznych modeli, andragogika jako beneficjent przemian. Swoją wykład zakończyła następującą konkluzją: nie wszyscy jesteśmy andragogami, ale wszyscy podejmujemy wyzwania związane z restytucją uczącego się społeczeństwa.

Profesor Elżbieta Górnikowska-Zwolak z Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Mysłowicach wypowiedź rozpoczęła od naszkicowania swojej działalności naukowej oraz kontekstu sytuacyjnego obszaru zainteresowań badawczych wpisujących się w problematykę feministyczną. Wygłoszony przez panią profesor wykład był nawiązaniem do książki jej autorstwa: *Szkic do portretu Ślązaczki: refleksja feministyczna*⁸ i dotyczył głosu Ślązaczek w przestrzeni publicznej oraz zmiany pozycji kobiety w rodzinie i społeczności śląskiej na przełomie wieków. Badaczka, przedstawiając wyniki swoich badań, opowiadała o skonstruowanym przez siebie warsztacie metodologicznym, świecie pulsującym w rytmie pracy górnika, o mocy i ogra-

⁷ *Ibidem*, s. 64.

⁸ E. Górnikowska-Zwolak, *Szkic do portretu Ślązaczki: refleksja feministyczna*, Katowice 2004.

niczeniach jednorodnego środowiska lokalnego Ślązaków oraz dokonującej się zmianie nieprzenikalności światów „babskich” i „chłopskich” oraz pojawianiu się „nowego kontraktu płci”, który dopuszcza wymienianie się obszarami codziennych aktywności kobiet i mężczyzn. Przenikalność światów jest propagowana w aktywności społecznej pań walczących o równy status kobiet i mężczyzn.

Profesor Mieczysław Malewski z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej swoje wystąpienie odniósł do świeżo wydanej książki: *Od nauczania do uczenia się. O paradygmatycznej zmianie w andragogice*⁹, której jest autorem. Pan profesor, nakreślając kontekst swoich rozważań, mówił o paradygmatycznych zmianach w teorii edukacji dorosłych, które są nieuniknione jako konsekwencje dążenia do adekwatności wobec transformacji kulturowych. Zmiany wyrażające się w hasle: od nauczania do uczenia się stają się motorem napędzającym przemiany pola badawczego w andragogice. Autor naszkicował hierarchiczny układ organizujący edukację dorosłych: nauczyciel–program–uczeń dorosły oraz jego przemianę powstałą w wyniku paradygmatycznego przesunięcia, wyrażoną nowym modelem: edukator – wiedza – ludzie dorośli. Następnie sformułował zadania edukatora, za którego uznał każdą osobę podejmującą się pracy z dorosłymi. Zadania te rozmieścił na trzech poziomach: poziom pierwszy – jednostek, poziom drugi – mezzostrukturalny i poziom trzeci – sfery publicznej. Zadanie edukatora na pierwszym poziomie polega na wspomaganie jednostek w kontakcie z wiedzą, poziom drugi staje się przestrzenią, w której edukator wykonuje zadania nadawania środowisku wartości edukacyjnej, natomiast poziom makrostrukturalny staje się rdzeniem demokratycznych społeczeństw zmieniających się w myśl idei społeczeństwa uczącego się, a zadaniem osób podejmujących pracę z dorosłymi jest kształtowanie prospołecznych postaw obywatelskich.

Wystąpienie prof. Emila Orzechowskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego okazało się pasjonującą „sentymentalną podróżą autobiograficzną” nasyconą wskazówkami dotyczącymi tego, jak żyć i działać, jak realizować swoje pasje, pokonywać przeciwności losu tak, aby „dążyć do dobra, strzec go i dobrze używać”¹⁰. Przyczytując słowa Heleny Modrzejewskiej: „Szalony, kto nie chce wyżej, jeśli może”, Profesor radził, aby uważnie czytać i uczyć się z literatury, a także korzystać z nadarzających się okoliczności po to, by „robić swoje”. „Robienie swego” należy zacząć od odkrycia swojej pasji i precyzyjnego jej ujęcia, sformułowania misji. Podejmowanie przez pana profesora działań, takich jak między innymi organizowanie ok. 100-osobowego zespołu teatralnego w Buffalo (USA), tworzenie i organizowanie pierwszych w Polsce akademickich studiów zarządzania kulturą, inicjowanie i redagowa-

⁹ M. Malewski, *Od nauczania do uczenia się. O paradygmatycznej zmianie w andragogice*, Wrocław 2010.

¹⁰ Cyt. z ulubionego papieru listowego H. Modrzejewskiej.

nie pierwszego w Europie Środkowej pisma międzynarodowego poświęconego zarządzaniu w kulturze, inicjowanie ogłoszenia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej roku 2009 Rokiem Heleny Modrzejewskiej, wiąże się z wykorzystywaniem okoliczności, osób znaczących, instytucji i szczęśliwych zbiegów okoliczności do realizacji swojej misji związanej z krzewieniem polskiej kultury w kraju i za granicą.

Profesor Hanna Solarczyk-Szwec z Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika swój wykład poświęciła przedstawieniu okoliczności towarzyszących powstawaniu książki pod tytułem *Andragogika w Niemczech. Warunki rozwoju dyscypliny pedagogicznej*¹¹ oraz naszkicowała jej zarys – przedstawiła motywy doboru problematyki badawczej, warunki rozwoju andragogiki w Niemczech, oczekiwania wobec andragogicznej refleksji i etapy jej rozwoju. Podsumowując, zaakcentowała drogę, jaką przeszła niemiecka andragogika od ortodoksji, przez heterodoksję do heterogeniczności.

Spotkanie autorskie z prof. Olgą Czerniawską z Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi było zatytułowane *Dylematy badań biograficznych w andragogice*. Uczona zastanawiała się nad związkiem badań biograficznych z andragogiką oraz nad ich wkładem w dyscyplinę, analizowała miejsce i rolę dydaktyki biograficznej w procesie kształcenia andragogicznego, rolę nauczyciela – edukatora jako pomagającego „rozumieć czasy”, „wsuwać się w starość” oraz funkcję badań biograficznych jako źródła wiedzy o historii. Pani profesor sformułowała także wskazówki do prowadzenia dydaktyki biograficznej. Swój wykład podsumowała przedstawiając trzy metafory biografii: metaforę kalejdoskopu, za pomocą którego można składać z kolorowych szkiełek epizody życia, dążąc do tego, aby przesunąć powstający cenny odraz w taki sposób, żeby się nie rozsypał, metaforę fotoplastykonu, w którym życiowe zdarzenia w formie zdjęć, obrazków, przepływają przed oczyma oglądającego oraz metaforę warkocza utkanego z pasm przeplatających się przeżyć własnych i innych ludzi, gdzie łączy się *sacrum* z *profanum*, świętość z codziennością.

Profesor zw. dr hab. Józef Kargul z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej przedstawił przygotowany wraz z mgr Mirosławem Gancarzem pseudowarsztat ukazujący w krzywym zwierciadle sposoby wykorzystania komputera i rzutnika multimedialnego do celów naukowo-dydaktycznych. Był to dowcipnie i pouczająco zademonstrowany uniwersalny schemat prezentacji multimedialnej, w którym autorzy, mając na uwadze jej niewątpliwe zalety, obnażyli najczęstsze grzechy popełniane przez stosujących tego typu pomoce naukowo-dydaktyczne, na przykład: utrudniające odbiór treści tło, dobór czcionek, sposób prezentacji tekstu i jego przekaz, sposoby konstruowania tytułów rozdziałów.

¹¹ H. Solarczyk-Szwec, *Andragogika w Niemczech. Warunki rozwoju dyscypliny pedagogicznej*, Toruń 2008.

Kolejna perspektywa daje wgląd w zbiór reguł, norm i wartości¹², będących elementem kultury społeczeństwa. Tegoroczna Letnia Szkoła obfitowała w nowe, zaskakujące składniki tworzące kulturę społeczności młodych andragogów. Mam tu na myśli nowe reguły gry z miastem, które pojawiły się za sprawą usytuowania miejsca obrad, noclegu i posiłków w innej niż w ubiegłych latach części Zielonej Góry. Uczestnicy gry wyposażeni zostali w mapki i dokładne instrukcje sposobów poruszania się po nieoswojonej przestrzeni miejskiej. Normą stało się wprowadzanie przez organizatorów elementu dyscyplinującego – harmonogramu wystąpień, który zastąpił zasadę: kolejność wystąpień zgodna z kolejnością zgłoszeń. Jeśli chodzi o walory w tegorocznym spotkaniu andragogów, to w znaczny sposób uczestnicy uświadamiali sobie istnienie wartości rodzinnych za sprawą obecnych na obradach dzieci i licznych wątków biograficznych przenikających referaty.

Ostatnia perspektywa wyszczególniona przez P. Sztompkę, zdarzeniowa, która społeczeństwo ujmuje jako zmieniające się pole, będące przestrzenią działań podejmowanych przez jednostki względem siebie¹³, była niemal namacalnie odczuwana podczas tegorocznej LSMA. Spotkania w ramach Szkoły stały się bowiem okazją do konstruowania rzeczywistości, w której toczy się życie społeczne, a w jego ramach społeczne praktyki (*praxis*). Są one w ścisłym związku z aktywnością działających podmiotów oraz ram strukturalnych stworzonych na podstawie doświadczeń wcześniejszej praktyki, mającej podobny charakter¹⁴. Obszar rzeczywistości był wydzielany i kształtowany przez organizatorów i uczestników spotkań. W nim uczono się przez uczestnictwo we wspólnocie stworzonej przez społeczność XII LSMA, przez praktykowanie¹⁵, czy praktyki społeczne, będące przejawem życia tej społeczności. Praktyki te, będące główną aktywnością członków szkolnej społeczności młodych andragogów, obejmowały między innymi prezentację referatów i komunikatów z badań oraz prowadzenie warsztatów. Poniżej przedstawię ich streszczenia.

Wystąpienie mgr Anny Bilon z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej dotyczyło edukacji obywatelskiej w Holandii. Referentka przedstawiła program społecznej integracji i naturalizacji obcokrajowców. Działania te są wynikiem odwrotu holenderskiej polityki od wielokulturowości do asymilacji.

Doktor Urszula Tabor z Uniwersytetu Śląskiego zaprezentowała sprawozdanie z badań, będących próbą poznania nieformalnych strategii konstruowanych przez osoby dorosłe, które podejmują aktywność edukacyjną w sposób dobrowolny i nie przymusowy.

¹² P. Sztompka, *op. cit.*, s. 34.

¹³ *Ibidem*, s. 32.

¹⁴ *Ibidem*, s. 537.

¹⁵ Por.: M. Malewski, *op. cit.*, s. 97.

Doktor Monika Sulik (Uniwersytet Śląski) swoje wystąpienie dotyczące fotografii i jej miejsca w badaniach biograficznych rozpoczęła od przedstawienia tej sztuki jako ważnego dokumentu biograficznego oraz zaprezentowała propozycję zajęć warsztatowych, będących elementem dydaktyki biograficznej osób dorosłych.

Doktor Alicja Czerkawska (Dolnośląska Szkoła Wyższa) w referacie: *Ryzyko w sytuacji poradniczej* poszukiwała odpowiedzi na pytania: na czym polega ryzyko w sytuacji poradniczej? Na jakie zagrożenia są narażeni doradcy i radzący się? Jakie koszty ponoszą? Jej zdaniem problematyka strat i trudności, które są doświadczane przez podmioty sytuacji poradniczej, jest interesująca między innymi ze względu na to, że aspekt ryzyka ponoszonego szczególnie przez doradcę jest mało eksplorowany w literaturze przedmiotu.

Magister Adam Płaczek (program doktorancki Dolnośląskiej Szkoły Wyższej) przedstawił komunikat z badań obejmujących ocenę skuteczności doskonalenia zawodowego policjantów w pierwszej pomocy, które było przeprowadzone na zakończenie realizacji programu edukacji funkcjonariuszy policji w garnizonie opolskim. Adam Płaczek przeprowadził także warsztat udzielania pierwszej pomocy.

Magister Michał Mielczarek z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej w swoim wystąpieniu dotyczącym poradnictwa zawodowego w świecie zmniejszającego się zatrudnienia poruszył zagadnienia radzenia sobie z bezrobociem, założeń aktywnej polityki społecznej i uzależnienia od pomocy państwa. Podjął także próbę poszukiwania jawnych i ukrytych wymiarów programów szkoleń adresowanych do osób bezrobotnych i w związku z tym dzielił się swoimi refleksjami po obserwacji próby adaptacji programu New Deal na gruncie polskim.

Magister Anna Fitak (Uniwersytet Jagielloński) zaprezentowała rozważania na temat roli przykładu w nauczaniu osób dorosłych oraz autorską metodę nauczania niezatrudnionych robotników języka angielskiego oraz przedmiotów zawodowych. W metodzie tej wykorzystuje się, jeśli chodzi o zajęcia z języka angielskiego, autentyczne i funkcjonujące w komunikacji slogany reklamowe, tytuły piosenek, a w nauczaniu przedmiotów zawodowych – przykłady materiałów stosowanych w budownictwie i propozycje ich wykorzystania.

Magister Marcin Muszyński (Uniwersytet Łódzki) w swoim referacie zastanawiał się nad odpowiedzią na pytanie będące jednocześnie tematem jego wystąpienia: *Do czego potrzebne są nam teorie starzenia się?* Podjął próbę diagnozy gerontologii jako nauki, poszukiwał sensu tworzenia teorii gerontologicznych i przyczyn teoretycznych zapóźnień w stosunku do innych teorii i nauk społecznych.

Doktor Joanna Stelmaszczyk z Uniwersytetu Łódzkiego w wystąpieniu: *Pamiętnik jako narzędzie budowania samowiedzy* stawiała pytania o to, czy pamiętnik może posłużyć do budowania samowiedzy? Jaką funkcję spełnia pisanie pamiętnika? Jakie korzyści i niebezpieczeństwa wynikają z jego prowadzenia? Przedstawiła także

metodę pracy ze studentami polegającą na pisaniu i analizowaniu pamiętników. Pani doktor zaprezentowała także warsztat biograficzny pod tytułem: *Moi nauczyciele* jako technikę pracy ze studentami andragogiki.

Doktor Anetta Pereświat-Sołtan (Dolnośląska Szkoła Wyższa) przeprowadziła warsztat zatytułowany: *Wybrane sposoby, w jakie wyjaśniamy zdarzenia a rodzaje podejmowanych przez nas działań* jako propozycję pracy z osobami dorosłymi. Stworzono go na podstawie koncepcji wyuczony bezradności Martina Seligmana, która posłużyła do interpretacji sytuacji wynikających z przeprowadzonych ćwiczeń będących ilustracją stylów wyjaśniania zdarzeń.

Doktor Ewa Trębińska-Szumigraj (Uniwersytet Zielonogórski) podzieliła się z uczestnikami Szkoły refleksjami powstałymi po przeprowadzeniu gry symulacyjnej w ramach Festiwalu Nauki, której była współorganizatorką. Przedstawiła fenomen i metafory miasta oraz pomysł wykorzystania jego przestrzeni jako planszy do gry. Pani doktor prześledziła proces nadawania tożsamości przestrzeni przez uczestników gry, dzielenie obszarów miejskich na *sacrum* i *profanum* w kontekście topografii miasta, dnia i nocy, dni tygodnia, wkroczenia w jego sfery obszaru nauki.

Doktor Anna Walulik (Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”) wygłosiła referat zatytułowany: *Drugie i trzecie dno aktywności edukacyjnej dorosłych, czyli o metaforze w badaniach społecznych*, w którym zaprezentowała przykład wykorzystania metafory „dna” do analizy arkusza oceny metodycznej szkolenia. Przedstawiła także cel stosowania metafor oraz zastanawiała się nad ich tworzeniem i odczytywaniem w procesie badawczym.

Magister Magdalena Czubak-Koch (Dolnośląska Szkoła Wyższa) przedstawiła sprawozdanie z prowadzonych przez siebie badań, które zatytułowała: *W labiryncie symboli i znaczeń, czyli o uczeniu się podczas pierwszych dni w pracy*. Było ono refleksją nad procesem poznawania i adaptowania się pracownika w nowej przestrzeni kulturowej. Autorka podkreślała ten etap wejścia jako bardzo ważny czas dla nowego zatrudnionego ze względu na proces uczenia się w miejscu pracy. Poszukiwała odpowiedzi na pytanie, jak wygląda ten etap uczenia się, na czym on polega, oraz jakie rodzaje uczenia się można w nim wyróżnić.

Magister Damian Dudała (Dolnośląska Szkoła Wyższa) mówił o edukacji dorosłych z niepełnosprawnością, o niedostatecznym przygotowaniu szkolnictwa formalnego i pozaformalnego do pracy z niepełnosprawnymi dorosłymi. Poruszył także problem języka migowego NJM (naturalnego języka migowego), SJM (systemu językowo-migowego) oraz PJM (polskiego języka migowego) i zwrócił uwagę na niewykorzystanie potencjału tego ostatniego. Zajął się także zagadnieniami integracji, segregacji i inkluzji w edukacji formalnej i pozaformalnej w Polsce.

Magister Joanna Kłodkowska z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej w swoim wystąpieniu podjęła próbę refleksji nad aplikacją konstruktywistycznej perspektywy do

poradnictwa. Śledząc poradniczą literaturę, zastanawiała się nad sylwetką konstruktivistycznego doradcy – refleksyjnego badacza sytuacji poradniczej oraz nad podejmowanym przez niego działaniem poradniczym, przyjmującym formę poradnictwa liberalnego, biograficznego, poradnictwa kariery. Jako efekt takiego działania uznawała konstruktystyczne, refleksyjne bycie w świecie, które doradca sam podejmuje i które staje się udziałem podmiotów poradniczej aktywności – jego klientów.

Podejmowane przez uczestników praktyki uczenia się poprzez uczestnictwo w Szkole, negocjowanie i re negocjowanie własnych osiągnięć naukowych, projektów badawczych, interpretacji naukowych treści, własnych perspektyw eksplorowanej przez siebie rzeczywistości społecznej i sposobów ich prezentacji stają się budulcem do konstruowania nowej formy społecznego świata, wzbogaconego przez doświadczanie *praxis* dziejące się w polu społecznym LSMA. Odmienna forma rzeczywistości, będąca wyrazem zmienności społeczeństwa, powstała w toku podejmowanych praktyk XII Letniej Szkoły. To początek nowego społeczeństwa, które będzie się tworzyło wokół kolejnych naukowych zmagani w ramach XIII LSMA i przede wszystkim wzbogacało „jednostkowe światy” poszczególnych młodych naukowców tegorocznego zielonogórskiego spotkania.

Patrzenie na społeczność XII Letniej Szkoły Młodych Andragogów przez pryzmat „socjologicznych soczewek” stworzyło możliwość uchwycenia jej złożoności poprzez zaakcentowanie jej demograficznego zróżnicowania, konstruowanej sieci wiążącej jej uczestników, osadzenie w niej odgrywanych przez nich ról i zajmowanych pozycji, nadanie jej konkretnej struktury. Struktura ta żyje poprzez interakcje między uczestnikami Szkoły, które są regulowane kulturą społeczności młodych naukowców, by wreszcie dostrzec pole społeczne, wypełnione przez podejmowane w toku andragogicznych spotkań, praktyki, zmieniające uczestników Szkoły oraz kształtujące kolejną LSMA.

12th Summer School for Young Researchers on Adult Education. Zielona Góra, 24-27th May 2010

Summary

The report presents the events of the 12th Summer School for Young Researchers on Adult Education (XII LSMA), held at the University of Zielona Góra. This annual occasion offers young academics an excellent opportunity to meet recognised authorities in the world of social sciences, as well as share their own experiences and achievements in the field of research and teaching work. In order to depart from the traditional formula of reporting, the authoress made an attempt to present the events that had taken place in Zielona Góra by employing Piotr Sztompka's seven perspectives of analyzing the society. They could serve as the 'sociological lenses' that provide reflection on the community of the School participants.

This instrument made it possible to grasp the complexity of the XII LSMA community by highlighting its demographic diversity, the network of bonds linking the participants, along with

the roles they assumed and played. The concept also enabled to identify the particular structure of the network, fuelled by participants' interactions, which were regulated by the culture of young scholars. Finally, it allowed to discern the social territory filled with the practices undertaken during the andragogic meetings, which changed the participants and shaped them before the next Summer School.

Key words: report of the 12th Summer School for Young Researchers on Adult Education, seven perspectives on the society by Piotr Sztompka